

INOVOVANÝ ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM – Európske štúdiá

DEJEPIS – osemročné štúdium

ÚVOD*

Vzdelávací štandard nepredstavuje iba súhrn katalógov, ktoré stanovujú výkony a obsah vyučovacieho predmetu, ale je to predovšetkým program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov.

Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Je to ucelený systém výkonov, ktoré sú vyjadrené kognitívne odstupňovanými konkretizovanými cieľmi – učebnými požiadavkami.

Tieto základné požiadavky môžu učitelia ešte viac špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších blízkych učebných cieľov, učebných úloh, otázok či testových položiek.

K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Učivo je v ňom štruktúrované podľa jednotlivých tematických celkov a v chronologickom usporiadaní. Je to základ vymedzeného učebného obsahu. To však nevylučuje možnosť učiteľov tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu.

Vzdelávací štandard z dejepisu ako program aktivity žiakov je koncipovaný tak, aby vytváral možnosti na tie kognitívne činnosti žiakov, ktoré operujú s pojmami, akými sú hľadanie, pátranie, skúmanie, objavovanie, lebo v nich spočíva základný predpoklad poznávania a porozumenia minulosti. V tomto zmysle nemajú byť žiaci len pasívnymi aktérmi výučby a konzumentmi hotových poznatkov, ktoré si majú len zapamätať a následne zreprodukovať.

CHARAKTERISTIKA PREDMETU*

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiakov ako celistvých osobností a uchovávanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historických skúseností či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej, alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, javov a procesov v čase a priestore, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej i celosvetovej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Žiaci si prostredníctvom dejepisu postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania, lebo chápanie, vnímanie a porozumenie historických procesov predstavuje jeden zo základných predpokladov komplexného poznávania ľudskej spoločnosti.

V procese výučby dejepisu sa na gymnáziách kladie osobitný dôraz na dejiny 19. a 20. storočia preto, lebo v nich môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Dejepis vedie žiakov k vzťahu k vlastnej minulosti cez prizmu prítomnosti ako súčasť rozvíjania, korigovania, kultivovania a zachovávaní ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i vzťah k minulosti iných národov a etník. Rovnako tak k pochopeniu a rešpektovaniu kultúrnych a iných odlišností ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenských. Má tiež prispievať k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Dejepis pripisuje dôležitosť aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie. Napokon vo výučbe dejepisu ide aj o rozvíjanie kompetencie historickej kultúry ako schopnosti žiakov orientovať sa v mnohosti kultúrnych situácií, v ktorých sa stretávajú s históriou.

CIELE PREDMETU*

Žiaci

- nadobudnú spôsobilosť orientovať sa v historickom čase,
- nadobudnú spôsobilosť orientovať sa v historickom priestore,
- naučia sa čítať a používať dejepisnú mapu,
- získajú základné vedomosti a spôsobilosti z oblasti vybraných historických udalostí, javov, procesov z národných a svetových dejín,

- nadobudnú spôsobilosť pochopiť príčiny, priebeh a dôsledky historických udalostí,
- získajú schopnosti poznávať históriu na základe analýzy primeraných školských historických písomných, obrazových, hmotných a grafických prameňov a sú schopní týmto prameňom klásť primerane adekvátne otázky,
- pochopia postupne, prečo sa história interpretuje rôznym spôsobom,
- rozvinú si komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti,
- osvoja si postupne spôsobilosť historickej kultúry ako schopnosti orientovať sa v mnohosti kultúrnych situácií, v ktorých sa stretávame s históriou.

Základné predmetové kompetencie*

Žiaci si kladú otázky a použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií s historickým časom

- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky,
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti synchronne,
- rozpoznať postupne nerovnomernosť historického vývoja,
- identifikovať rôzne časové štruktúry – **leto počet, dátum, obdobie, medzník, periodizácia, dlhé trvanie, krátke trvanie,**

s historickým priestorom

- rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor,
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti v historickom priestore,
- identifikovať známe geografické pamiatky krajiny,
- rozpoznať podmienenosť medzi historickým priestorom a spôsobom života a obživy človeka, spoločnosti,

s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním

- vymedziť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces, osobnosť,
- popísať jednotlivé historické udalosti, javy, procesy, osobnosti na základe určujúcich znakov,
- rekonštruovať konanie a postoje ľudí v minulosti,
- skúmať konanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho,
- určiť príčiny jednotlivých historických udalostí, javov, procesov,
- vymedziť dôsledky jednotlivých historických udalostí, javov, procesov,
- rozpoznať charakteristické znaky jednotlivých historických období,
- rozpoznať základné faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj.

Žiaci aplikujú svoje otázky v nových situáciách, v „skúmateľských“ postojoch a pracovných postupoch pri vyšetrowaní, pátraní v školských historických písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňoch – stopách po minulosti

- pri vymedzovaní predmetu skúmania, napríklad **písomného úryvku z prameňa, mapy, grafu, diagramu,**
- pri vytvorení plánu skúmania, napríklad **fotografie, historického obrazu,**
- pri komunikácii v tíme o výsledkoch skúmania, napríklad **pästného klinu, nástroja pomocou zmyslov, v múzeu, archíve,**
- pri vytvorení záznamu zo skúmania, napríklad **o ľud'och, predmetoch a veciach na karikatúre, verbálneho textu,**

pri vyhľadávaní relevantných informácií

- z rôznych zdrojov–textov verbálnych, obrazových, grafických, i z textov kombinovaných, napríklad **vedeckých, vedecko-populárnych, literárnych, svedectiev, článkov, plagátov, máp,**
- z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, z webových stránok,
- z populárno-vedeckej literatúry a historickej beletrie.

pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty

- vyberaní informácií, napríklad z **úryvku písomného prameňa, z učebnice, z internetu,**
- organizovaní informácií, napríklad **prostredníctvom poznámok, kľúčových pojmov, pamäťových máp, obrazového materiálu,**
- porovnávaní informácií, napríklad **podobnosti a odlišnosti, porovnať, rozlíšiť skutočné a neskutočné, staré od nového, čo sa zmenilo a čo sa nezmenilo,**
- rozlišovaní a triedení informácií, napríklad **rozlíšiť fakt, fikciu prostredníctvom karikatúry, komiksu, legendy, povesti, spomienky,**
- • zarad'ovanie informácií, napríklad **na časovú priamku historické udalosti, do tabuľky, grafu, diagramu,**
- kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií, napríklad **zhodnotením viacerých webových stránok na jednu tému,**

pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu

- zoradení výsledkov, napríklad **na časovú priamku, do Vennovho diagramu, do tabuľky, do schém, rozpoznaní podstatného od nepodstatného, napríklad určovaním kľúčových pojmov, postupným vymedzovaním, historických pojmov v texte, zostavovaním pojmov a vzťahov medzi nimi do pamäťovej mapy,**
- integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca, napríklad **prostredníctvom chronologickej tabuľky,**
- vyhodnocovaní správnosti postupu, napríklad **kritickým overovaním historických faktov,**
- tvorbe súboru vlastných prác, produktov (portfólio), napríklad **obrazového materiálu, plagátu, letáku, nákresu, kresby, maľby.**

„Učenie o histórii začína vtedy, keď žiak zameria svoju pozornosť, napríklad na základe otázky, záujmu či vonkajšieho podnetu vo vzťahu k histórii ako celku a vníma z nej vybrané primerané materiály z minulosti. S týmto materiálom potom pracuje pomocou vecnej analýzy. Ďalším jeho krokom je interpretácia popísaného a hľadanie vzťahov k iným historickým svedectvám. Následne žiak hľadá historický i osobný význam, vytvára hodnotový súd. Ten sa potom stáva východiskovým bodom pre proces komunikácie s ostatnými a podnecuje ďalšie otázky vo vzťahu k minulosti, prítomnosti a budúcnosti. Môže rovnako tak viesť ku konaniu, vytváraniu produktov žiakovej činnosti, k vlastnému zobrazeniu a výkladu histórie, čo možno tiež chápať ako určité rozšírenie histórie ako celku. Všetky tieto

naznačené kroky možno zhrnúť do nasledujúcich špecifických kompetencií učenia sa o histórii. **1. pozorovanie 2. analýza 3. interpretácia 4. hodnotenie 5. produkcia.**“

Uvedený komplex predmetových kompetencií sa konkretizuje vo vzdelávacom štandarde.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD PRE 1. – 4. ROČNÍK *

Od blízkeho k vzdialenému

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ použiť správne pojmy, ktoré súvisia s tokom času, ✓ zakresliť na časovú priamku časové kategórie od blízkych po vzdialené, ✓ preskúmať okolie svojho bydliska, ✓ rozpoznať, čo sa zmenilo za posledný rok jeho života, ✓ rozpoznať staré od nového ✓ zaznamenať rozprávanie rodinných príslušníkov o minulosti, ✓ rozlíšiť tri generácie vo svojej rodine, ✓ vystihnúť základný rozdiel medzi múzeom a archívom ✓ rozpoznať rozdiely medzi dejepisnou a zemepisnou mapou ✓ rozlíšiť jednotlivé druhy historických prameňov, ✓ analyzovať školské historické pramene z danej tematiky. 	<p>minulosť, prítomnosť, budúcnosť deň, mesiac, rok, dátum, letopočet kalendár desaťročie, storočie, tisícročie bydlisko, obec, región, Slovensko rodinný album, fotografia generácia, rodostrom historické pramene (písomné, obrazové, hmotné) múzeum, knižnica, archív, školská kronika mapa základné analytické otázky: Kto je autorom prameňa? Kedy bol napísaný prameň? Čo je obsahom prameňa? Komu bol prameň určený? Aký bol zámer autora prameňa?</p>

Obrazy starovekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none">✓ odhaliť vzťah medzi prírodnými podmienkami údolí veľkých riek a vznikom prvých štátov,✓ rozlíšiť jednotlivé vrstvy spoločnosti v mestskom štáte,✓ konkretizovať poznatky obyvateľov najstarších štátov, ktoré nám slúžia dodnes,✓ určiť hlavné znaky aténskej demokracie,✓ vymedziť hlavné znaky rímskej republiky,✓ zdôvodniť premenu rímskej republiky na ríšu,✓ rozpoznať príčiny budovania rímskej hranice pozdĺž Dunaja,✓ zhromaždiť informácie o prítomnosti Rimanov na našom území,✓ zhrnúť príčiny zániku Rímskej ríše,✓ zhodnotiť prínos antickej kultúry pre našu prítomnosť,✓ zostaviť turistického sprievodcu o divoch starovekého sveta,	<p>riečne civilizácie, deľba práce mestský štát, jednotný štát</p> <p>polis, aténska demokracia, olympijské hry republika, cisárstvo, Limes Romanus, judaizmus, kresťanstvo, Biblia islam, Korán</p>

Obrazy stredovekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none">✓ objasniť fungovanie stredovekej spoločnosti na základe	<p>kráľ, léno, vazal, lénny systém, šľachta, duchovenstvo</p>

<p>vazalských vzťahov,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ konkretizovať spôsob života a obživy jednotlivých sociálnych vrstiev stredovekej spoločnosti, ✓ vysvetliť fungovanie stredovekého mesta, ✓ zdôvodniť význam kláštora pre hospodárstvo a kultúru, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>poddaní, mestské obyvateľstvo</p> <p>hrad, dedina, mesto, kláštor, univerzita</p>
--	--

Predkovia Slovákov v Karpatskej kotline

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozlíšiť kľúčové udalosti z obdobia Veľkej Moravy, ✓ rozpoznať kultúrny odkaz Veľkej Moravy, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>Samova ríša, Franská ríša, Byzantská ríša</p> <p>Veľká Morava</p> <p>byzantská misia</p>

Slováci v Uhorskom kráľovstve

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozlíšiť kľúčové udalosti stredovekého Uhorska, ✓ rozpoznať mnohonárodnostný charakter Uhorska, ✓ zdôvodniť politický a hospodársky rozmach Uhorska, ✓ vytvoriť turistického sprievodcu po banských mestách, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>Uhorsko</p> <p>dynastie</p> <p>kolonizácia</p> <p>banské mestá</p>

Obrazy novovekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none">✓ rozpoznať dôsledky vynálezu kníhtlače na človeka a spoločnosť,✓ vymedziť príčiny a dôsledky zámorských objavov,✓ porovnať proces výroby v cechu a manufaktúre,✓ zovšeobecniť hlavné myšlienky reformácie,✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	<p>mešťan, humanizmus a renesancia, kníhtlač</p> <p>kolónie, kolonializmus</p> <p>remeselník, cech, manufaktúra</p> <p>reformácia, protestant, katolík</p>

Habsburská monarchia na prahu novoveku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none">✓ rozpoznať hlavné zmeny v Uhorsku po roku 1526,✓ vystihnúť spoločné znaky protihabsburských povstaní v Uhorsku,✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	<p>Moháč, Turci</p> <p>Bratislava</p> <p>Habsburgovci</p> <p>protireformácia</p>

Zrod modernej doby

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none">✓ zhrnúť základné myšlienky osvietenstva,✓ rozpoznať viedenský kongres ako medzník vo vývoji európskych	<p>osvietenstvo</p> <p>Veľká francúzska revolúcia</p>

<p>dejín,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ porovnať proces výroby v cechu, manufaktúre a továrni, ✓ vystihnúť základné znaky priemyselnej revolúcie, ✓ zdôvodniť vplyv zjednotených štátov na mocenské pomery v Európe, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>priemyselná revolúcia</p> <p>továreň, podnikateľ, robotník</p> <p>národný štát, nacionalizmus</p> <p>militarizácia</p>
---	---

Moderný slovenský národ

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zhodnotiť význam osvietenských reforiem, ✓ rozpoznať ciele slovenského národného hnutia, ✓ vystihnúť, čo sa zmenilo a čo sa nezmenilo v postavení Slovákov po revolúcii, ✓ určiť príčiny a dôsledky vyst'ahovalectva z Rakúsko-Uhorska, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>tereziánske a jozefínske reformy</p> <p>spisovný jazyk</p> <p>revolučný rok 1848/49</p> <p>Slovenská národná rada,</p> <p>Matica slovenská</p> <p>rakúsko-horské vyrovnanie</p> <p>modernizácia, industrializácia</p> <p>maďarizácia</p>

Obrazy prvej svetovej vojny

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ porovnať ciele štátov Dohody a Trojspolku, 	<p>Dohoda, Trojspolok</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať útrapy ľudí na fronte a v zázemí počas prvej svetovej vojny, ✓ vymedziť ciele domáceho a zahraničného odboja, ✓ zdokumentovať pomocou mapy zmeny po zániku Rakúsko – Uhorska, ✓ vyhľadať svedectvá týkajúce sa prvej svetovej vojny, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>front, zázemie</p> <p>československé légie</p> <p>Parížska mierová konferencia</p> <p>nástupnícke štáty po prvej svetovej vojne</p> <p>Československá republika</p>
--	--

Európa v medzivojnovom období

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vymedziť kľúčové medzníky druhej svetovej vojny, ✓ vyhľadať svedectvá o útrapách ľudí na fronte a v zázemí počas druhej svetovej vojny, ✓ spracovať holokaust na konkrétnom príbehu, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>fašistická os</p> <p>protihitlerovská koalícia</p> <p>totálna vojna</p> <p>protifašistický odboj</p> <p>holokaust, koncentračné tábory</p>

Slovenský štát (1939 – 1945)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ porovnať politický systém Slovenského štátu s politickým systémom ČSR, ✓ rozpoznať vzťahy medzi Nemeckom a Slovenským štátom, 	<p>totalitný režim</p> <p>židovský kódex</p> <p>deportácie</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ zhodnotiť hospodársky a kultúrny rozvoj Slovenského štátu, ✓ konkretizovať postupné obmedzovanie práv a slobôd židovských spoluobčanov, ✓ zhodnotiť význam Slovenského národného povstania, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>odboj</p> <p>Slovenské národné povstanie</p>
--	---

Rozdelený svet

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať vplyv bipolárneho sveta na každodenný život, ✓ nájsť prejavy odporu obyvateľstva vo východnom bloku, ✓ vystihnúť základné medzníky procesu európskej integrácie, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>OSN</p> <p>superveľmoci: USA, ZSSR</p> <p>železná opona, studená vojna</p> <p>hospodárske a vojenské bloky</p> <p>hrozba jadrovej vojny</p> <p>dekolonizácia,</p> <p>svet ako „globálna dedina“</p>

Československo za železnou oponou

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať dôsledky februárového prevratu, ✓ zdokumentovať prejavy totality, ✓ identifikovať premeny vidieka a mesta, 	<p>Február, politické procesy</p> <p>znárodnenie, kolektivizácia, industrializácia</p> <p>Pražská jar</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ spracovať spomienky svedka augustových udalostí, ✓ zistiť konkrétne prejavy „normalizácie“ v každodennom živote, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>„normalizácia“</p> <p>Charta 77, disident</p> <p>sviečková manifestácia, nežná revolúcia</p>
--	---

Slovensko po roku 1989

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ identifikovať hlavné zmeny v Československu po roku 1989, ✓ určiť príčiny rozdelenia Českej a Slovenskej republiky, ✓ rozpoznať podoby spolužitia Čechov a Slovákov v 20. storočí, ✓ určiť výhody a nevýhody voľného pohybu osôb a tovaru v Európskej únii, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>parlamentná demokracia</p> <p>rozdelenie Československa, vznik Slovenskej republiky</p> <p>vstup Slovenskej republiky do NATO a Európskej únie</p>

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD PRE 5. – 8. ROČNÍK *

Z historikovej dielne

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať zvláštnosti, osobitosti histórie a dejepisu, 	<p>historik ako pátrač po stopách minulosti</p> <p>historické pramene, školské historické pramene</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť, prečo historik spoznáva minulosť nepriamo, sprostredkovane, ✓ zdôvodniť dôležitosť kritického prístupu k historickému prameňu z hľadiska jeho autentickosti a dôveryhodnosti, ✓ rozlíšiť primárne a sekundárne historické pramene, ✓ rozpoznať druhy historických prameňov, ✓ špecifikovať postupne súbor adekvátnych analytických otázok k školským historickým prameňom, ✓ zdokumentovať postupne na príkladoch rôzne interpretácie minulosti, ✓ analyzovať školské historické pramene k danej tematike. 	<p>osobitosti historikovho poznávania</p> <p>prameň z „prvej a druhej ruky“</p> <p>základné analytické otázky</p> <p>Kto je autorom prameňa? Kedy bol napísaný prameň? Čo je obsahom prameňa? Komu bol prameň určený? Aký bol zámer autora prameňa?</p>
---	---

Z údolí veľkých riek

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zdôvodniť vznik najstarších mestských štátov v údoliach veľkých riečnych tokov, ✓ rozlíšiť hospodárske a sociálne vzťahy v spoločnosti najstarších východných štátov na jednom príklade, ✓ vystihnúť rozdiely medzi mestským a jednotným štátom, ✓ zovšeobecniť civilizačný odkaz najstarších východných štátov, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>mestá, mestské štáty, teritoriálny štát</p>

Stopy antiky

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none">✓ vystihnúť hlavné znaky antickej demokracie,✓ rozlíšiť sociálne vzťahy antickej spoločnosti,✓ identifikovať zdroje kresťanstva,✓ zhodnotiť postavenie kresťanstva v antickom svete,✓ zovšeobecniť civilizačný odkaz starovekého sveta,✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia	<p>polis</p> <p>priama demokracia</p> <p>rímska republika, cisárstvo</p> <p>judaizmus, kresťanstvo</p>

Stopy stredoveku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none">✓ určiť predpoklady vzniku stredovekej spoločnosti,✓ konkretizovať vzťahy vo feudálnej spoločnosti,✓ rozlíšiť sociálne vzťahy stredovekej spoločnosti,✓ vymedziť úlohu a postavenie cirkvi v stredovekej spoločnosti,✓ spracovať rôzne podoby spôsobu života stredovekej spoločnosti,✓ rozpoznať vplyv islamskej kultúry v Európe,✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	<p>feudum, lénny systém, vazal, poddaný</p> <p>christianizácia, klérus, schizma, kláštor</p> <p>kráľovstvo, monarchia, šľachta</p> <p>stavy</p> <p>stredoveké mesto, mešťan, cech, manufaktúra</p> <p>islam</p>

Predkovia Slovákov v Karpatskej kotline

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať migračné prúdy Slovanov, ✓ odhaliť príčiny a dôsledky napätia vo vládnucej dynastii, ✓ identifikovať vzťahy medzi Veľkou Moravou a Franskou ríšou, ✓ posúdiť význam byzantskej misie, ✓ odhaliť príčiny sporov o slovanskú liturgiu, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>Samova ríša Veľká Morava</p>

Uhorské kráľovstvo

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ posúdiť postavenie Slovenska v Uhorskom kráľovstve, ✓ vymedziť špecifické znaky mnohonárodnostného uhorského štátu, ✓ rozpoznať dôsledky tatárskeho vpádu do Uhorska, ✓ rozlíšiť sociálne vzťahy uhorského kráľovstva, ✓ posúdiť hospodársky rozvoj Uhorska, ✓ zhodnotiť kultúrny rozvoj Uhorska, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>multietnický obraz stredovekého Uhorska komitáty, župy kolonizácia, mestské privilégia baníctvo stavovská spoločnosť, nevoľník vyšehradská tradícia gotika</p>

Odkaz novoveku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať nový obraz človeka a sveta, ✓ vystihnúť premeny fungovania novovekého hospodárstva a spoločnosti v porovnaní so stredovekom, ✓ zhodnotiť úlohu meštianstva v novovekej spoločnosti, ✓ rozlíšiť spoločenský systém absolutizmu a parlamentarizmu, ✓ posúdiť fenomén revolúcie, ✓ zdokumentovať vývoj ľudských a občianskych práv, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>humanizmus, renesancia</p> <p>kníhtlač</p> <p>reformácia, protireformácia, náboženské vojny</p> <p>osvietenstvo</p> <p>mešťan, buržoázia, kapitalizmus</p> <p>absolutizmus, parlamentarizmus</p> <p>revolúcia, občan, ľudské práva</p> <p>vznik USA</p>

Habsburská monarchia v novoveku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ určiť dôsledky Moháča pre Uhorsko, ✓ zhrnúť dôsledky tureckej prítomnosti v Uhorsku, ✓ zdôvodniť konfesijné boje v Uhorsku, ✓ zovšeobecniť ciele protihabsburských povstaní, ✓ vymedziť znaky osvietenského absolutizmu, ✓ zhodnotiť najvýznamnejšie tereziánske a jozefínske reformy, ✓ vysvetliť postavenie Habsburgovcov v novovekej Európe, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>Moháč</p> <p>Bratislava</p> <p>Habsburgovci</p> <p>reformácia, protireformácia</p> <p>osvietenský absolutizmus</p>

Zrod modernej doby a nacionalizmus

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none">✓ vymedziť spoločenské premeny Francúzska od pádu Bastily po Viedenský kongres,✓ zhodnotiť úlohu Svätej aliancie pre Európu,✓ charakterizovať priemyselnú revolúciu,✓ zdôvodniť príčiny zjednocovacieho procesu v Nemecku a Taliansku,✓ rozpoznať jednotlivé ideológie,✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	<p>Veľká francúzska revolúcia národ, národný štát Svätá aliancia, cárské Rusko továreň, podnikateľ, robotník jar národov konzervativizmus, liberalizmus, nacionalizmus, socializmus</p>

Moderný slovenský národ

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none">✓ vymedziť predpoklady formovania moderného slovenského národa,✓ špecifikovať ciele maďarského národného hnutia,✓ rozlíšiť základné aktivity troch generácií slovenských vzdelancov,✓ porovnať spoločné a rozdielne spôsoby, výsledky v činnosti	<p>tri generácie slovenských vzdelancov revolúcia 1848/49 slovanská vzájomnosť Slovenská národná rada, dobrovoľnícke výpravy maďarské národné hnutie</p>

<p>troch generácií slovenských vzdelancov,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ posúdiť význam revolúcie 1848/49 z pohľadu hlavných aktérov, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	
--	--

Európska expanzia 1492 – 1914

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ určiť predpoklady zámorských objavov, ✓ rozpoznať príčiny zámorských objavov, ✓ zdokumentovať pomocou dejepisnej mapy jednotlivé objavné plavby, ✓ zhodnotiť hlavné dôsledky zámorských objavov, ✓ zdokumentovať rozdelenie kolónií európskymi veľmocami v novoveku, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>objavitelia, dobyvatelia kolónie, kolonizátor, impérium koloniálne ríše svetový obchod delenie sveta, stret kultúr, rasizmus</p>

Na ceste k prvej svetovej vojne

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ analyzovať príčiny zlyhania európskej rovnováhy, ✓ zhrnúť podstatné znaky imperializmu, ✓ objasniť hlavné ciele politiky veľmocí, 	<p>európska rovnováha, zápas o veľmocenské postavenie militarizmus, imperializmus Trojspolok, Dohoda</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ určiť príčiny vzniku veľmocenských blokov, ✓ objasniť príčiny napätia a konfliktov v Európe, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	
--	--

Slováci v Rakúsko – Uhorsku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vymedziť spoločné a rozdielne mocenské inštitúcie v jednotlivých častiach monarchie, ✓ špecifikovať postavenie Slovákov v monarchii, ✓ rozpoznať ciele maďarizácie v školskej oblasti, ✓ zhodnotiť význam Matice slovenskej a spolkového života Slovákov, ✓ identifikovať proces modernizácie monarchie, ✓ vysvetliť príčiny a dôsledky vyst'ahovalectva Slovákov, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>dualizmus, Rakúsko-Uhorsko</p> <p>maďarizácia</p> <p>modernizácia</p> <p>slovenská otázka, Matica slovenská, slovenské gymnáziá</p> <p>industrializácia</p> <p>vyst'ahovalectvo</p>

Prvá svetová vojna a vznik ČSR

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať kľúčové medzníky v priebehu prvej svetovej vojny, ✓ zdokumentovať útrapy ľudí na fronte a v zázemí, 	<p>zákopová vojna</p> <p>versailský systém</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ vymedziť závažné dôsledky prvej svetovej vojny, ✓ vystihnúť geopolitické zmeny po prvej svetovej vojne, ✓ konkretizovať aktivity domáceho a zahraničného odboja, ✓ zhodnotiť význam vzniku ČSR, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>Slovenská liga, Československá národná rada, légie čechoslovakizmus Slovenská národná rada národnostné menšiny</p>
---	--

Európa v medzivojnovom období

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vymedziť znaky demokratických politických systémov ✓ špecifikovať znaky totalitných politických systémov ✓ rozlíšiť v hlavných znakoch demokratický a totalitný politický systém, ✓ zdokumentovať na konkrétnom príklade zmenu vzťahu štátnej moci k občanovi, ✓ konkretizovať zahranično-politické vzťahy medzi veľmocami, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>Veľká Británia, USA hospodárska kríza sovietske Rusko, ZSSR, Taliansko, Nemecko socializmus, fašizmus, národný socializmus (nacizmus) občan – práva a povinnosti Spoločnosť národov, appeasement</p>

Československo v medzivojnovom období

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať politický systém ČSR, 	<p>doformovanie slovenského moderného národa</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ porovnať hlavné prúdy slovenskej politickej scény v rámci ČSR, ✓ vymedziť postavenie Slovenska v rámci ČSR, ✓ analyzovať hospodárske, sociálne a kultúrne podmienky v ČSR, ✓ špecifikovať medzinárodné postavenie ČSR, ✓ rozpoznať príčiny a dôsledky rozbitia ČSR, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>centralizmus, autonomizmus</p> <p>politické prúdy na Slovensku</p> <p>slovenská kultúra</p>
--	--

Druhá svetová vojna

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ určiť hlavné príčiny vzniku druhej svetovej vojny, ✓ vymedziť kľúčové medzníky v jej priebehu, ✓ rozpoznať útrapy ľudí na fronte a v zázemí, ✓ zdokumentovať holokaust na konkrétnom príbehu, ✓ špecifikovať dôsledky druhej svetovej vojny, ✓ určiť príčiny nútenej migrácie obyvateľstva po vojne, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>blesková vojna, totálna vojna</p> <p>Pearl Harbor, Stalingrad, vylodenie v Normandii</p> <p>Veľká trojka</p> <p>protifašistický odboj, kolaborácia</p> <p>holokaust, Spravodliví medzi národmi</p> <p>Hirošima, Nagasaki</p>

Slovenský štát (1939-1945)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať kľúčové medzníky vnútropolitického a 	<p>totalitný režim</p>

<p>zahraničnopolitického vývoja,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ určit' charakter politického systému, ✓ analyzovať hospodárske, sociálne a kultúrne pomery, ✓ objasniť riešenie židovskej otázky na konkrétnom príbehu, ✓ rozpoznať rôzne interpretácie SNP, ✓ vyhládať príklady účasti Slovákov na bojiskách II. svetovej vojny, ✓ zdokumentovať na konkrétnych príbehoch každodenný život, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>antisemitizmus, arizácia</p> <p>protifašistický odboj, SNR, Slovenské národné povstanie</p> <p>oslobodenie</p>
---	---

Československo za železnou oponou

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať medzníky vnútropolitického vývoja ČSR v rokoch 1945-1948, ✓ určiť' medzinárodnopolitické postavenie ČSR, ✓ vymedziť hlavné príčiny a dôsledky reformného procesu v roku 1968, ✓ vysvetliť dôsledky obdobia tzv. normalizácie, ✓ zdokumentovať na konkrétnych príbehoch rôzne podoby každodenného života, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>Národný front, Benešove dekréty</p> <p>februárový prevrat</p> <p>industrializácia, kolektivizácia</p> <p>politické procesy, rehabilitácia</p> <p>pražská jar, socializmus s ľudskou tvárou</p> <p>federácia</p> <p>okupácia, „normalizácia“</p> <p>Charta 77, disent, tretí odboj</p>

Konflikt ideológií

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none">✓ určiť hlavné príčiny vzniku bipolárneho sveta,✓ zdokumentovať podstatné príklady krízových javov rozdeleného sveta (1956-1989),✓ vymedziť ohniská závažných konfliktov v období studenej vojny,✓ zhodnotiť dôsledky perestrojky a glasnosti na medzinárodné vzťahy,✓ zdokumentovať podoby spolupráce v rozdelenom svete,✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	<p>železná opona, studená vojna</p> <p>sovietizácia/zadržiavanie komunizmu</p> <p>hospodárske a vojenské zoskupenia, odzbrojovanie</p> <p>dekolonizácia</p> <p>perestrojka, glasnosť</p>

Integrácia Európy

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none">✓ vysvetliť mocenské a politické dôvody euroatlantickej hospodárskej a vojenskej spolupráce,✓ rozpoznať kľúčové medzníky procesu európskej integrácie,✓ posúdiť dôležitosť zachovania národných hodnôt a tradícií v kontexte európskej integrácie,✓ zdokumentovať krízové javy v Európe i vo svete po roku 1989,✓ špecifikovať globálne problémy súčasného sveta,	<p>Európske hospodárske spoločenstvo</p> <p>Európska únia</p> <p>základné hodnoty: voľný pohyb osôb, kapitálu, tovaru a služieb</p> <p>práva menších</p> <p>extrémizmus, terorizmus</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ zdokumentovať na konkrétnych príkladoch klady a zápory globalizačných tendencií, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>ekológia</p> <p>informačná explózia, mediálny svet, globálna dedina</p>
---	--

Slovensko po roku 1989

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť príčiny pádu totalitného režimu, ✓ určiť kľúčové medzníky vývoja Slovenskej republiky, ✓ vystihnúť pozitíva a negatíva transformačného procesu, ✓ rozpoznať podoby spolužitia Čechov a Slovákov v 20. storočí, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>sviečková manifestácia</p> <p>nežná revolúcia</p> <p>rozdelenie Československa</p> <p>vznik Slovenskej republiky</p> <p>reštitúcia, privatizácia</p> <p>integrácia SR do európskych štruktúr</p>

* prevzaté z inovovaného štátneho vzdelávacieho programu

Súčasťou tohto materiálu je aj zaradenie prierezových tém platných pre gymnáziá:

- 1 - osobnostný a sociálny rozvoj
- 2 - environmentálna výchova
- 3 - mediálna výchova
- 4 - multikultúrna výchova
- 5 - ochrana života a zdravia

Zaradenie týchto tém k príslušným tematickým celkom má orientačný charakter. Príslušní vyučujúci majú možnosť prostredníctvom svojich tematických výchovno-vzdelávacích plánov upraviť a konkretizovať využitie týchto tém.

UČEBNÝ PLÁN

Názov predmetu	DEJEPIS								
Stupeň vzdelávania	ISCED 3 – osemročné gymnázium								
Zameranie	Školský vzdelávací program – Európske štúdiá								
Ročník	príma	sekunda	tercia	kvarta	kvinta	sexta	septima	oktáva	spolu
Počet hodín	1	1	2	2	2	2	1+1	-	12

RÁMCOVÉ UČEBNÉ OSNOVY

Tematický celok		Počet hodín	Prierezové témy
príma		33 hodín (1 hodina týždenne)	
1.	Od blízkeho k vzdialenému	6	Osobnostný a sociálny rozvoj, Multikultúrna výchova
2.	Obrazy starovekého sveta	16	Osobnostný a sociálny rozvoj, Multikultúrna výchova
3.	Obrazy stredovekého sveta	11	Multikultúrna výchova , Osobnostný a sociálny rozvoj
sekunda		33 hodín (1 hodina týždenne)	
1.	Predkovia Slovákov v Karpatskej Kotline	6	Osobnostný a sociálny rozvoj
2.	Slováci v Uhorskom Kráľovstve	8	Multikultúrna výchova
3.	Obrazy novovekého sveta	10	Osobnostný a sociálny rozvoj
4.	Habsburská monarchia na prahu novoveku	9	Osobnostný a sociálny rozvoj, Multikultúrna výchova
tercia		66 hodín (2 hodiny týždenne)	
1.	Zrod modernej doby	18	Osobnostný a sociálny rozvoj
2.	Moderný slovenský národ	20	Osobnostný a sociálny rozvoj

3.	Obrazy I. svetovej vojny	22	Osobnostný a sociálny rozvoj
kvarta		66 hodín (2 hodiny týždenne)	
1.	Európa v medzivojnovom období	10	Multikultúrna výchova, Osobnostný a sociálny rozvoj
2.	Československo v medzivojnovom období 1918-39	12	Osobnostný a sociálny rozvoj
3.	Obrazy II. svetovej vojny	10	Osobný a sociálny rozvoj, Multikultúrna výchova
4.	Slovenský štát (1939 -1945)	9	Osobný a sociálny rozvoj, Multikultúrna výchova
5.	Rozdelený svet	9	Multikultúrna výchova
6.	Československo za železnou oponou	8	Osobný a sociálny rozvoj
7.	Slovensko po roku 1989	4	Osobný a sociálny rozvoj
kvinta		66 hodín (2 hodiny týždenne)	
1.	Z historikovej dielne	7	Osobnostný a sociálny rozvoj
2.	Z údolí veľkých riek	5	Osobnostný a sociálny rozvoj
3.	Stopy antiky	6	Multikultúrna výchova
4.	Stopy stredoveku	9	Multikultúrna výchova
5.	Predkovia Slovákov Karpatskej kotliny	6	Osobnostný a sociálny rozvoj Multikultúrna výchova
6.	Uhorské kráľovstvo	9	Multikultúrna výchova
7.	Odkaz novoveku	10	Osobnostný a sociálny rozvoj
8.	Habsburská monarchia v novoveku	13	Multikultúrna výchova
sexta		66 hodín (2 hodiny týždenne)	
1.	Zrod modernej doby a nacionalizmus	26	Osobnostný a sociálny rozvoj
2.	Moderný slovenský národ	13	Osobnostný a sociálny rozvoj
3.	Európska expanzia 1492-1914	9	Multikultúrna výchova

4.	Na ceste k prvej svetovej vojne	5	Osobnostný a sociálny rozvoj
5.	Slováci v Rakúsko- Uhorsku	13	Multikultúrna výchova
septima		66 hodín (2 hodiny týždenne)	
1.	Prvá svetová vojna a vznik ČSR	13	Osobnostný a sociálny rozvoj, Multikultúrna výchova
2.	Európa v medzivojnovom období	6	Osobnostný a sociálny rozvoj
3.	Československo v medzivojnovom období	5	Multikultúrna výchova
4.	Druhá svetová vojna	6	Osobnostný a sociálny rozvoj
5.	Slovenský štát 1939-45	7	Multikultúrna výchova
6.	Československo za železnou oponou	9	Multikultúrna výchova, Osobnostný a sociálny rozvoj
7.	Konflikt ideológií	9	Osobnostný a sociálny rozvoj, Multikultúrna výchova
8.	Integrácia Európy	8	Osobnostný a sociálny rozvoj
9.	Slovensko po roku 1989	3	Osobnostný a sociálny rozvoj

UČEBNÉ OSNOVY

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre dejepis.

Inovovaný školský vzdelávací program je v septime rozšírený o 1 hodinu v porovnaní s inovovaným štátnym vzdelávacím programom. Táto disponibilná hodina je venovaná rozboru historických prameňov, fotografií, karikatúr, projektom na tému významných osobností a videoprojekcii k daným témam.